

Přehled.

Ať se pohlíží na otázku baltoslovanské jednoty jazykové jakkoli, v jedné věci je patrná shoda u všech badatelů: slovní poklad obou jazykových větví má tolik vzájemných shod, že je nutné uznati, že aspoň po této stránce tyto dvě větve mají základ společný. Lze tedy právem mluvit o »baltoslovanském« slovníku. První a dosud jediný pokus o jeho kodifikaci (Trautmannův B.-sl. Wörterbuch 1923) nemůže arci býti úplný.

Spisek zde předložený má za cíl jednak rozmnožiti počet baltoslovanských lexikálních dvojic, jednak podrobněji a hlouběji vyložití nebo odůvodnití rovnice již známé.

První kapitola obsahuje ty případy, ve kterých se v jedné větvi objevují souhlásky znělé, v druhé neznělé, tedy zjev, který lze krátce znázorniti dvojicí lit. *gulbis* ~ slov. *кълъпъ* nebo našim příkladem lit. *dulėti* ~ slov. *тлѣти*. Možnost takovéhoho střídání znělých a neznělých souhlásek se uznává všeobecně. Užívalo se jí však dosud zpravidla jen pro výklad slov uvnitř jedné jazykové skupiny. Zjištění slov s touto alternací sblízuje obě jazykové větve ještě více. Je zajímavé, že tu jde někdy o takové dvojice, pro které nebyla dosud nalezena příbuzná slova jinde, na př. lit. *grōžis* ~ slov. *красъ*. Při tom arci je často vidět (jako právě v tomto uvedeném případě), že ty změny pocházejí z doby hodně dávné, neboť příslušné rodiny slov jsou tvořeny v jedné větvi druhdy jiným způsobem nežli ve druhé; na př. slovanská slova *krasa*, *красьнь*, *krasiti* se zakládají teprve na vrddhovém abstraktu *krasъ*, kdežto výrazy, které by odpovídaly litevskému *grāžūs* atd., v slovanštině zanikly.

Řešiti otázku o příčině tohoto střídání autor pokládá za předčasnou. Nicméně ukazuje na okolnosti, které podporují tuto změnu. Zvláště jsou k ní náchylna slova, která pro nějakou pří-

činu ztratila svou rodinu příbuzných slov. Souhlásky slov takto izolovaných pak snadno přecházejí do řady druhé (z řady znělé do neznělé, jako **grazь* > *krasь* nebo naopak **losa* > *loza*).

Druhá kapitola podává pět baltoslovanských dvojic, kde je srovnání umožněno tím, že se v jedné větvi uzná t. zv. pohyblivé *s-*. Toto *s-* je v těchto případech vesměs v slovanštině. Že tu jde opravdu o pohyblivé *s-* (a nikoli snad o ztrátu počátečního kořeného *s-* v baltštině), to vyplývá z toho, že se před počáteční *r-* vkládá *t* (*sr* > *str*). Tak jsou tedy tyto případy příspěvkem i k slovanskému hláskosloví; počet dosavadních jistých příkladů pro pohyblivé *s-* i pro vkladné *t* nebyl právě veliký.

Třetí kapitola obsahuje baltoslovanské dvojice, které se nedaly zařadit do prvních dvou kapitol. Dvě z nich obsahují příklady na alternaci souhlásek velárních a palatálních (**k/k̄* = lit. *k/š* = slov. *k/s* atd.) (v. články *kežėti* a *krėšti*, kromě toho v 1. kapitole *baūžas* ~ *puḡ* a *žlūgti* ~ *slēza*); dva příklady jsou na t. zv. mylnou dekomposicí praefixu (*jud-*, *obrėšknḡti*), provedenou už v době praslovanské. Některé skupiny slov mají doklady jen ze slovanštiny západní a z litevštiny, tedy z oblastí, tvořících i zeměpisně souvislý celek (*jud-*, *dabóti* ~ *dbati*, *krupūs* ~ *kropь*, *kaiḡinti* — *cėviti*).

Z hláskových úkazů, o kterých se v této knížce mluví jen příležitostně, buďtež zde uvedeny pouze dva. 1. Litevský sekundární ablaut má tu dva doklady. Právě slovanština ukazuje původní samohláskový stav (*droboti* ~ *trapūs*). V litevštině se z oslabeného stupně *trup-* vytvořilo nové *traup-*. Podobný stav je ve skupině *kropь* ~ *krupūs* a *kraupūs*. 2. K nepatrnému počtu baltoslovanských příkladů na kolísání jasnosti oslabené samohlásky (*grumėti* ~ *grьmėti*) přibývá jeden nový (*dulėti* ~ *tlėti*).